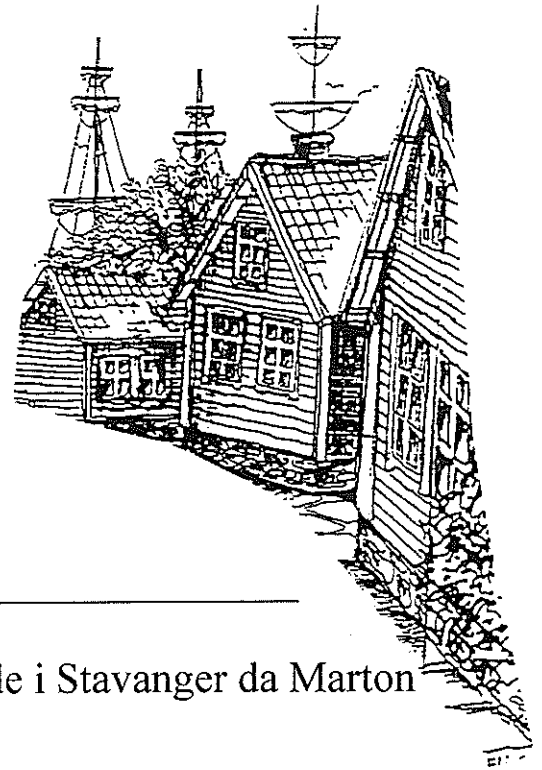

Arbeidsoppgaver til Marton-heftet

av Liv Kj. Auestad

Stavanger byen der Marton bodde

1. Når levde Marton? _____
2. Hvor mange mennesker bodde i Stavanger da Marton levde? _____
3. Hvor mange mennesker bor det i Stavanger i dag?

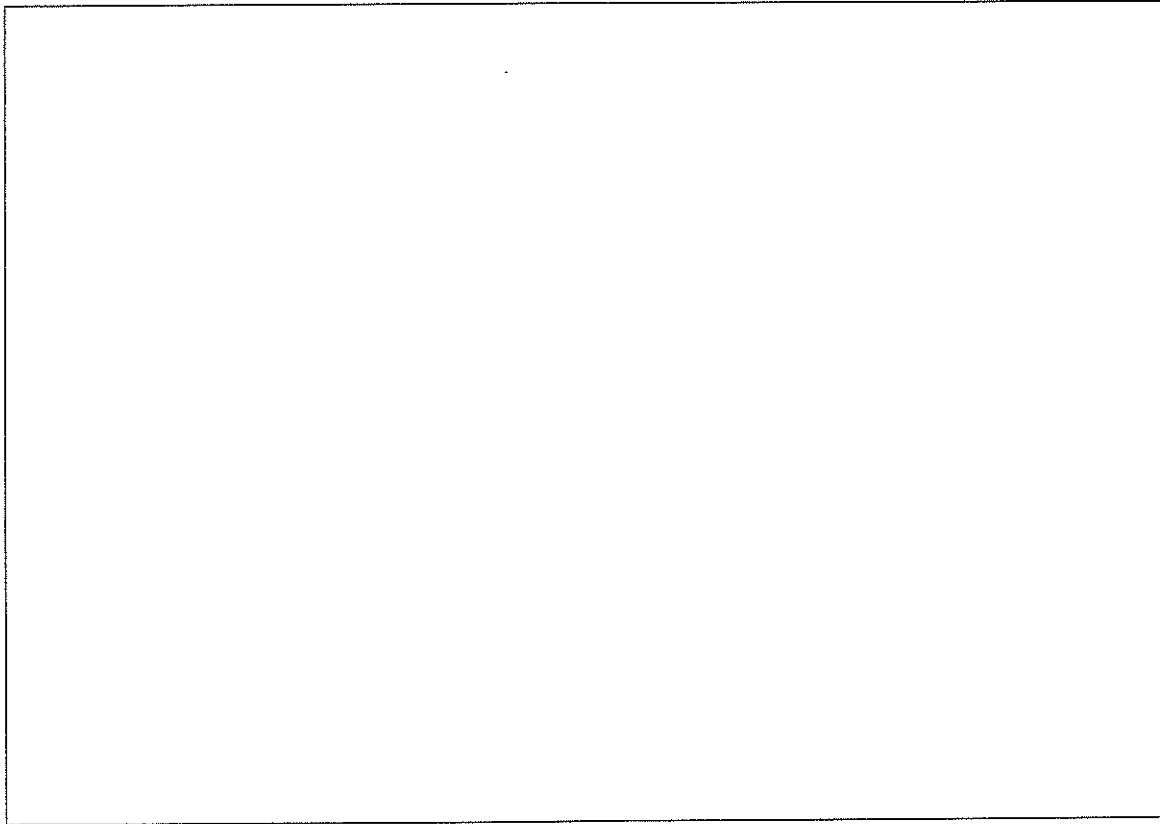
4. Hvor lå de fleste husene i Stavanger da Marton levde?

5. Fortell hva du ser på bildet!

Hjemme hos Marton og di

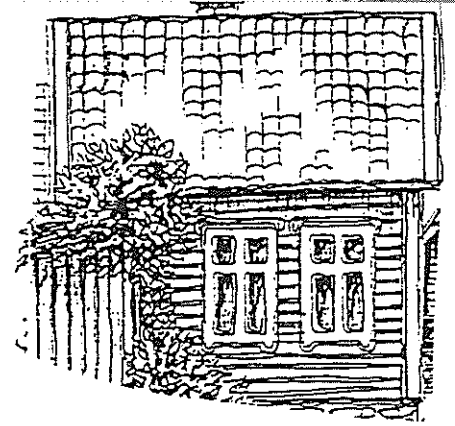

Tegn huset til Marton her:

1. Hvor mange vinduer ser du i huset til Marton? _____
2. Hva kalles utbygget oppe i 2.etasje? _____
- 3.Hvem bodde på arken? _____
4. Hvem elsket å tittle i sladre-speil? _____
5. Hvorfor brukte de sladre-speil? _____

Ja/Nei

Marton bodde i en blokk. _____

I første etasje var det stue, soverom, kjøkken og kammers. _____

Marton lå i en henge-køye. _____

Han lå i en seng med halm-madrass. _____

Onkel hadde satt opp et sladrespeil. _____

Bestemor elsket å titte i sladre-speilet. _____

På kjøkkenet hadde de ved-komfyr. _____

I en ved-komfyr brenner du olje. _____

Over komfyren stod et TV. _____

Kaffe-kverna brukte de til å lyse med. _____

De malte kaffe på kaffe-kverna. _____

En etasje-ovn stod i stuen. _____

De brant torv, ved og kull i etasje-ovnen. _____

Om morgenen tente mor parafin-lampa. _____

På etasje-ovnen hang det klær til tørk. _____

Hvordan folk gikk kledd

Tegn Marton her:

Skriv navn på klærne:

skygge-lue, vadmél-trøye, kne-bukser, strikke-strømper, trebunn-sko.

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for drawing the character Marton.

På hodet hadde Marton _____.

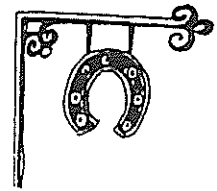
Undertøyet hadde mor _____.

Derfor _____ undertøyet veldig!

For å holde strømpene oppe, hadde Marton _____

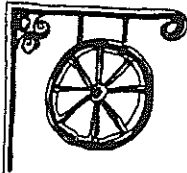
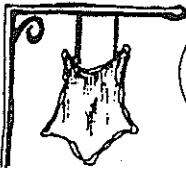
rundt lårene.

Håndverkerne

Fyll ut med det rette ordet fra skyen:

Skilt utenfor
håndverkernes
verksteder

hestesko 14 timer høflige

hendene støvel

lære-gutter mester

klær 1 krone

En håndverker arbeider med _____.

Den som har en egen bedrift er _____.

De unge guttene var _____.

Svennene og lære-guttene måtte være _____.

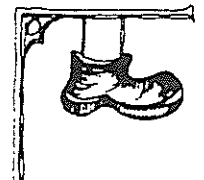
Håndverkerne arbeidet _____ timer.

De tjente _____ pr. dag.

Skomakeren hadde en _____ i skiltet sitt.

Skredderen sydde _____ til folk.

Smeden hadde et skilt med _____.

Her holder
skomakeren til

Domkirken

Domkirken ble bygd i _____.

Domkirken ble bygd av _____.

Kongen som ga penger til å bygge Domkirken var:

Domkirken er den første _____ i Rogaland.

Viking-kongen som innførte kristendommen til Norge, het

_____.

Det var i _____.

Vi feiret 1000 års jubileum for at kristendommen kom til

Norge i _____.

Les:

Olav Tryggvassons mor het Astrid.

Hun vokste opp på Obrestad på Jæren.

Far til Olav var fra Vika = Oslo og het Tryggve.

Kanskje mor og far vet hvor Olav Tryggvasson ble født?

Rogaland er et spennende fylke forstår du!

Alexander Kielland

Ja/Nei

Kielland bodde i Oslo. _____

Kielland bodde i Stavanger. _____

Han bodde ved Breiavatnet. _____

Huset står der fortsatt. _____

På det nederste bildet kan du se Domkirken og

Valbergtårnet. _____

Du kan se Kongsgaard skole og Domkirken. _____

Alexander var elev fra han var 9 år gammel. _____

Han var elev fra 7 år til 18 år gammel. _____

Breiavatnet er en elv. _____

Breiavatnet er et vatn. _____

Vi kan mate endene i Breiavatnet. _____

Auglend skole ligger ved Breiavatnet. _____

Alexander Kielland skrev ikke i skrivebøker, men på små

_____.

Dikteren Alexander
Kielland

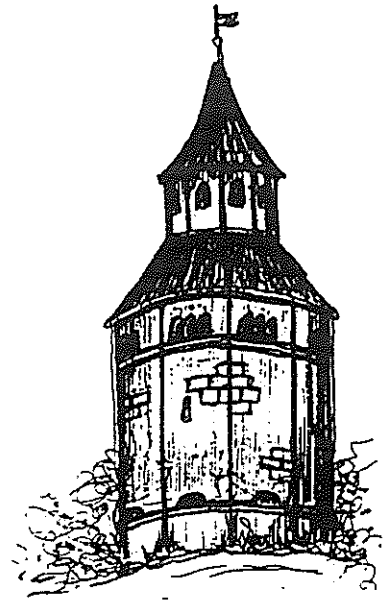
Valbergtårnet

Fyll ut med riktige ord:

Valbergtårnet var et _____.

Det nye tårnet ble bygd i _____.

Valbergtårnet ligger på _____.

Valbergtårnet

Onkelen til _____ var med i brann-korps.

En vekter holdt _____ natt og dag.

Alle hus måtte ha _____ og _____.

De brukte ikke _____.

Vannet hentet de fra _____ eller fra en _____.

brann-slanger

sjøen

Marton

1852

branntårn

brønn

Valberget

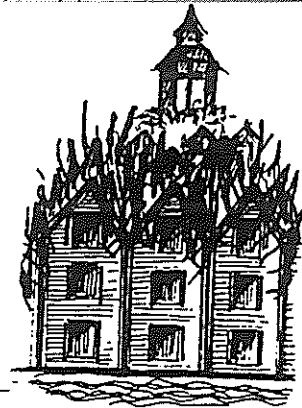
brann-vakt

brannstige

brannspann

Valbergtårnet

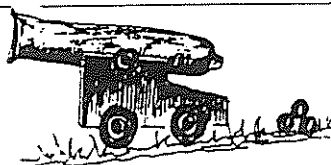
Les og finn ut hva som er riktig:

Skriv sant eller usant utfor tekstene:	Sant	Usant
Stavanger hadde brannbiler da Marton var liten.		
Stavanger hadde brannkjerre.		
To kameler trakk brannkjerren.		
Når vekterne oppdaget brann, ringte de med kirkeklokkene.		
Brann-kanonene stod utenfor tårnet.		
Den første brannbåten het Nikk.		
Ungene i gata var glade.		
Ungene i gata var misunnelige.		
Branner kunne lett spre seg i byen fordi husene lå tett.		
Klokkene i Domkirken varslet også folk om brann.		
Far til Marton var i brannkorpset.		
En stor brann på Holmen kunne ikke Marton glemme.		
Over 400 hus brant ned.		
Ingen hus brant ned.		
De slokket brannen ved hjelp av brannspann.		
200 mennesker ble husløse i den store brannen.		
Når du er husløs har du ikke noe hus å bo i lenger.		

Brannspann

Kanon som varslet brann

Kongssteinen

Kongssteinen

Engang bodde det et _____ i Lifjellet.
Lifjellet kan du se på andre siden av Gandsfjorden.

Trollet ble _____.
Trollet ble rasende fordi _____ ble bygget.
Trollet kastet derfor _____ etter
Domkirken.

Den _____ steinen havnet på _____ der
Frue kirke ligger.

Den andre steinen havnet der _____ ligger.
Denne steinen fikk navnet _____.

Så tok trollet en flat _____ og _____ på
den. Den tredje steinen traff nesten _____.

Steinen havnet rett ved _____ og ble til
_____.

Ja/Nei

Marton trodde fortellingen var sann? _____
Tror du den er sann? _____
Synes du den er morsom? _____

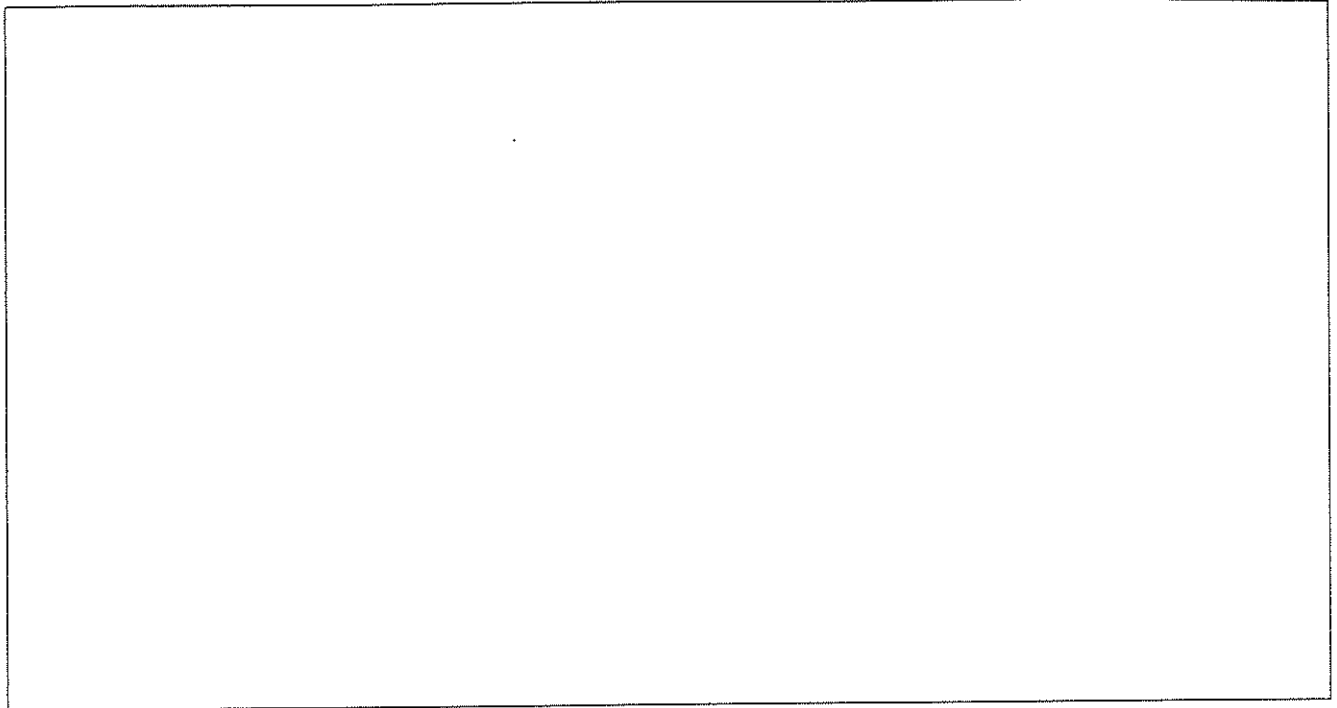
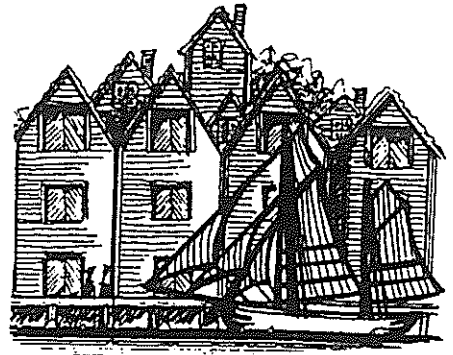
Her ser du Kongssteinen oppe på Storhaug:

Kongssteinen

Marton elsket havnen

Her skal du tegne sjøhus og brygger n

Ja/Nei

Det lå mer enn 200 sjøhus rundt vågen i Stavanger. _____

Marton likte ikke å være på havnen. _____

Marton kunne navnene på alle de største seilskipene. _____

Marton fikk lov å komme om bord. _____

Mellom sjøhusene lå tett i tett med sykler. _____

Bryggene hadde navn. _____

Fiskebåtene kom til Stavanger med popcorn. _____

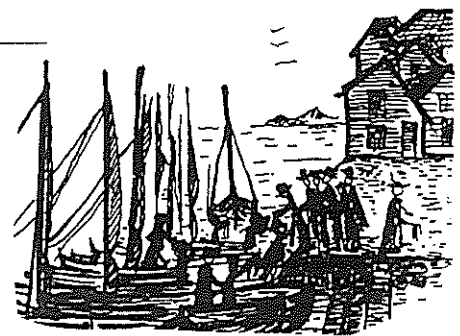
Jektene kom fra Ryfylke og Hardanger. _____

De hadde med seg ingenting. _____

De hadde med seg smør, gammelost, frukt, steinheller og eplemost. _____

Folk bodde i blokker. _____

Folk bodde i leiligheter på baksiden av sjøhusene. _____

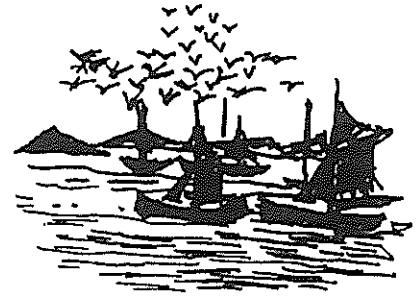

Sildeeventyret

Sett strek under rett svar:

Nå var det mye sild utfor Stavanger?

1808 - 1870 1860 - 1990

Fiskerne ventet
på silda

Mange ganger lå fiske-båtene og ventet på?

katten - silda - torsken

Alle klær til far måtte ligge klar i?

skapet - skuffen - kista

Far hadde brune?

oljeklær - sokker - kniver

Mor smurte støvlene hans inn med?

smør - majones - fett

Far måtte være?

våt - tørr - sulten

Far til Marton våknet?

i fem-tiden - i åtte-tiden - to-tiden

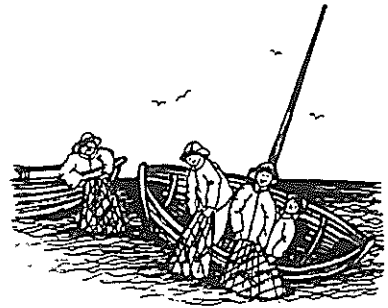
Far måtte hoppe ut av?

huset - senga - badekaret

Sett strek under rett svar:

Det var mye arbeid å være?

bonde - prest - fisker

Det var liv og røre
på fiskefeltet

Far gruet seg alltid til?

timene - nettene - tannlegen

Mange ganger måtte de sove under?

bordet - sengen - fiskebåten

Mange fiskere sov
under båtene

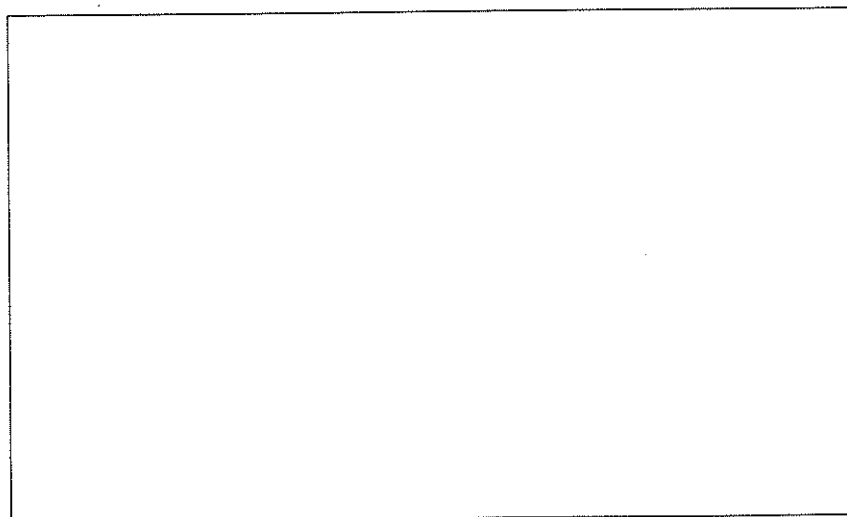
Da hvelvet de ?

bilen - båten - bordet

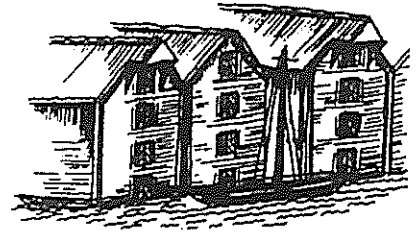
Ute på sjøen var det?

damer som brølte - menn som brølte- løver som brølte

Tegn fiskere som sover under fiskebåten

Sildesjau i sjøhusene

1. Hvorfor var det lurt at sjøhusene lå helt ut mot sjøen?

2. Hvordan fikk de silda inn i sjøhusene?

3. Hva gjorde kvinnene?

4. Hvor ble silða lagt?

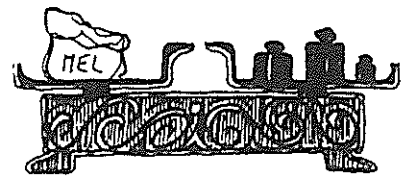
5. Hva strødde de over silda? _____

6. Hvor var saltet kjøpt?

7. Hva hadde kvinnene på hodet? _____

8. Hvor mange sild skulle det være i en tønne?

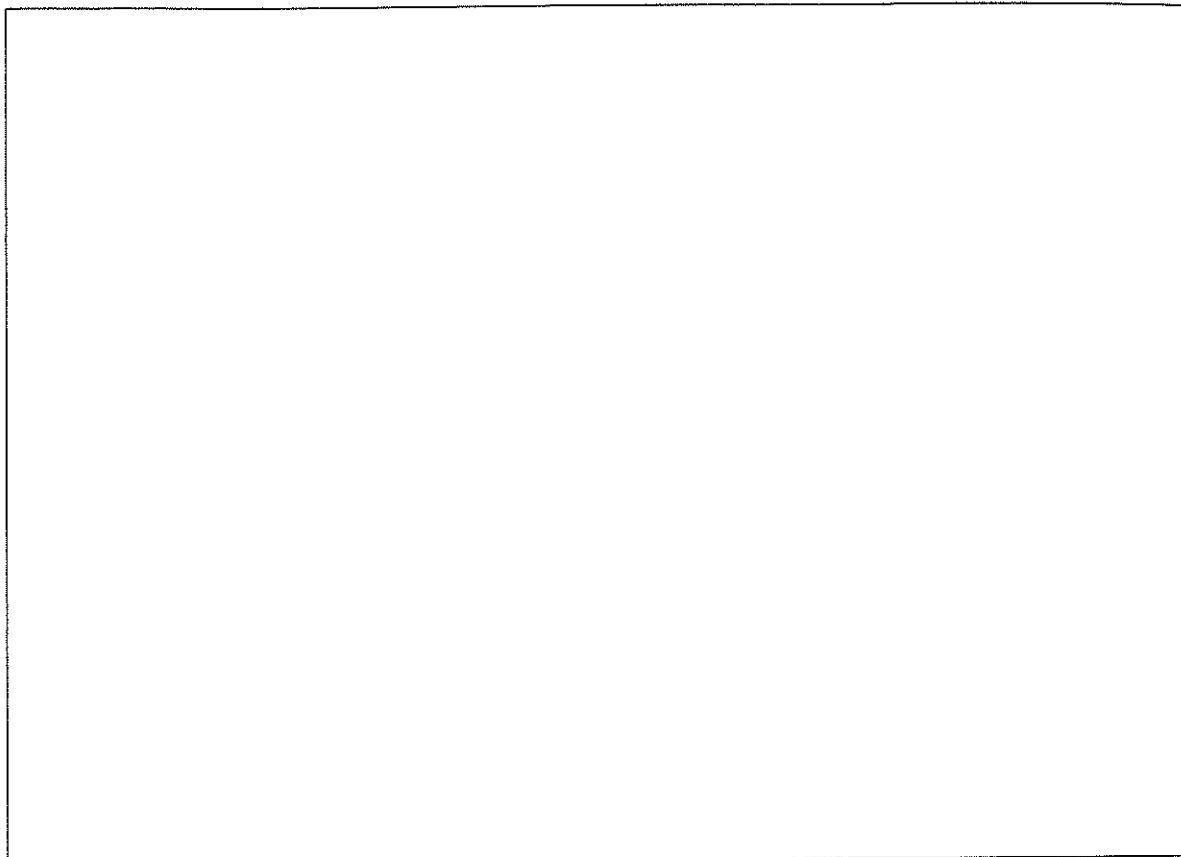

Kramboden

Tegn en gammeldags krambod her:

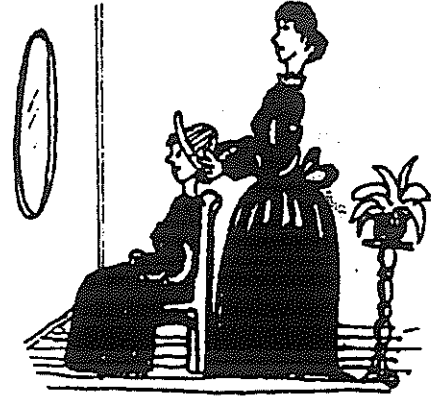
Hva brukte kjøpmannen når han veide? _____

Kan du tegne en slik vekt?

Mor får ny hatt

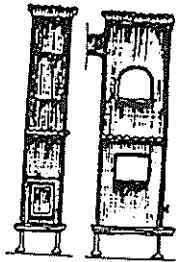
Strek under rett svar:

Mor til Marton skulle få sydd
ny hatt - ny kåpe - nye gardiner

Marton og mor gikk til hatte-butikken
i Kongsgaten - i Strandgaten - i Breigaten

Damen i butikken hadde på seg
en sid svart kjole - en svart hatt - et svart sjal

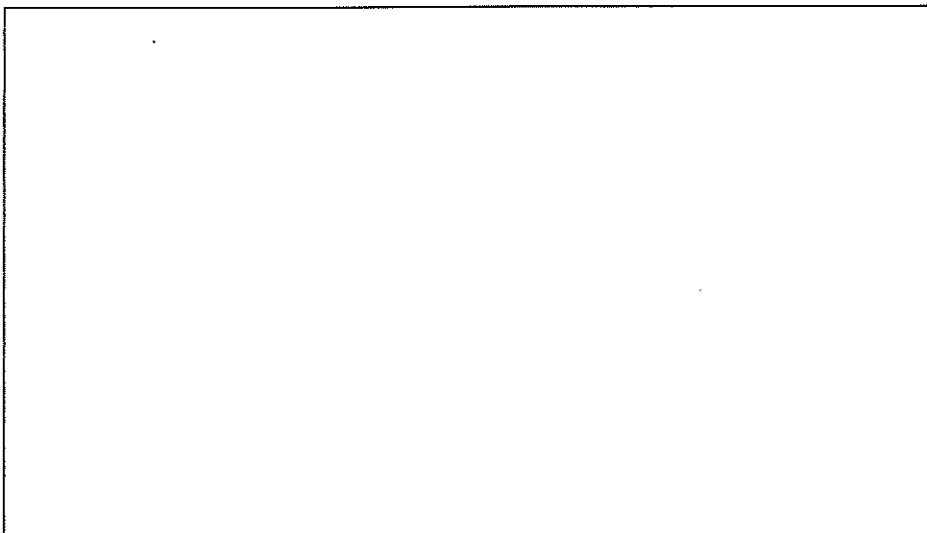

Stuene lå
Foran butikken - ved siden av butikken - bak butikken

Inne i stuene var det
fine møbler og etasjeovn - fine møbler og peis - fine senger
og komfyr

I taket hang
en spotlight - en pendel - en prismekrone med stearinlys

Tegn en prismekrone med stearinlys i her:

Stabelavløpning

Hvorfor hadde Marton det så travelt?

Hvem skulle sjøsette den nye båten?

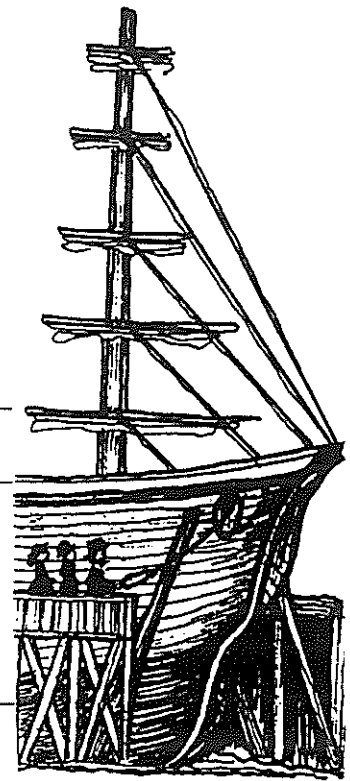
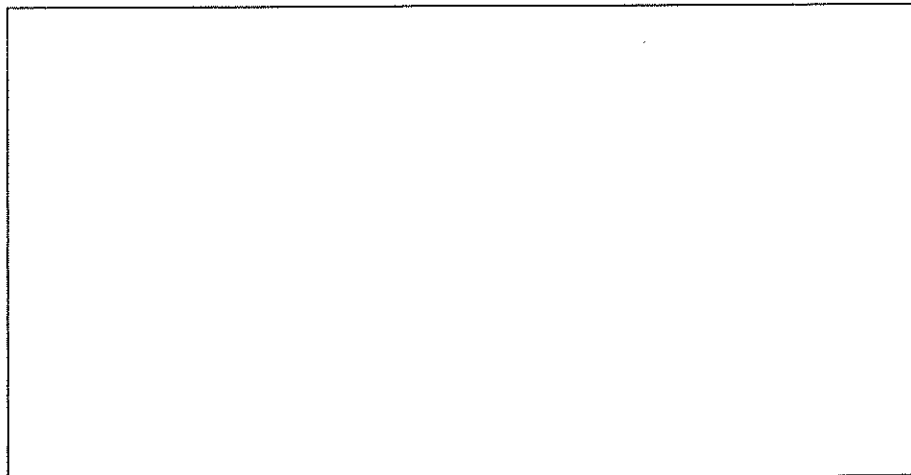
Hva smurte de på rennen for å få skipet på gli?

Hva kastet presten mot skipsbaugen?

Hvilket navn fikk barken? _____

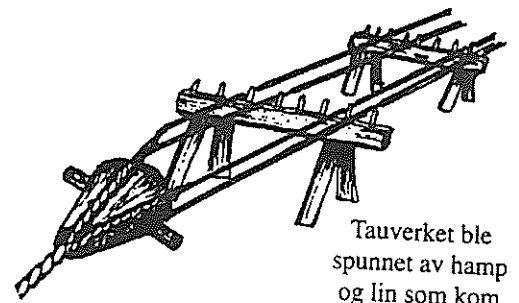
Hva prøvde guttene å få med seg hjem etter sjøsettingen?

Tegn sjampagne-flasken som knuses mot skipssiden her:

Det var stor stas
når et skip skulle
sjøsettes

Reperbaner

Tauverket ble
spunnet av hamp
og lin som kom
fra Østersjøen

Fyll ut med det rette ordet:

Marton og søstrene gikk en dag til en av _____.

Stavanger hadde _____ den gang.

En reperbane er et _____.

Reperbanen kunne være over _____ lang.

Der kunne de lage _____ til

_____.

De laget tau av _____ eller _____ som kom fra Riga i

_____.

Det var i _____.

I dag er Riga hovedstad i Latvia.

For at tauet skulle tåle saltvann dyppet de tauet i _____.

10 reperbaner

hamp

Østersjøen

seilskipene

lange tau

reperbanene

Russland

300 m

lin

kjempelangt hus

tjære

Christian Bjelland - mannen med fisken

Svar på spørsmålene:

Hvem var byens rikeste mann den gang?

Bjelland eide mange? _____

Hva la Bjelland ned på boks? _____

Hvorfor la Bjelland fisken ned på boks?

Hva hadde Bjelland utenpå boksene? _____

I Stavanger heter etiketter noe annet, hva? _____

Den fineste etiketten hva het den? _____

Mange sardin-bokser ble eksportert til? _____

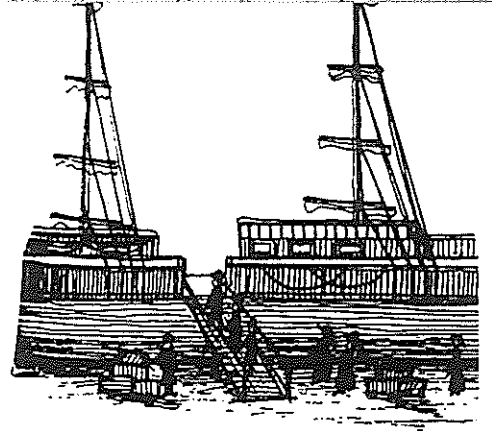
Hvor står statuen av Christian Bjelland i Stavanger?

Hvor mange år hadde familien Bjelland hermetikkfabrikker i Stavanger? _____

Tegn en fin iddis her:

Utvandring

Fyll ut med rett ord:

Mange dro til _____.

En dag Marton kom hjem, hadde _____ og _____

kommet på besøk. De to små _____ var også med.

De så _____ ut.

De hadde kommet til byen for å dra _____ til

_____.

De skulle reise med et _____ her fra _____.

Det var _____ å få arbeid.

Derfor hadde han tatt de siste _____

og kjøpt _____ til Amerika.

Mange håpet å finne _____ i Amerika.

Et skip kunne bruke nesten _____ på

en tur fra _____ til _____.

Det første skipet som dro til Amerika med utvandrere var

skipet _____ i _____.

Restorasjonen gull 90 døgn 1825

Amerika onkel havnen vanskelig

tante Stavanger barna billett videre Amerika

spare-pengene skip alvorlige Amerika

Ja /Nei

Turene over til Amerika var rene ferien. _____

Turene var slitsomme. _____

Noen mennesker kunne dø. _____

Andre ganger ble babyer født om bord. _____

En gang fikk alle røde hunder. _____

En gang brøt det ut kolera om bord. _____

146 mennesker døde. _____

Folk bodde trangt oppi mastene. _____

Det var god plass om bord. _____

Det luktet vondt om bord. _____

Det hang pølser og fenalår til oppbevaring. _____

Passasjerene fikk utdelt brød og poteter. _____

Folk fikk hotell-mat om bord. _____

Folk måtte ta med mat selv på turen til Amerika. _____

Onkel og tante måtte ta med seg 100 kg poteter. _____

Alt måtte de pakke i ransler. _____

De måtte pakke alt i små kasser. _____

Folk måtte ta med seg sengetøy og halm. _____

I hver køye sov det 10 personer. _____

På turen tilbake til Norge rev de ned køyene. _____

Skipsrederen

Fyll ut med det rette ordet.

Da Marton var 15 år, ble han _____

Marton ville reise til _____.

Du får gå til _____ og be om _____, sa far.

Marton var veldig _____ da han banket på _____.

To _____ stod og _____.

"_____?" spurte en kontorist.

"Jeg vil hyre på en båt."

"_____, gå inn til skipsrederen."

Marton kom inn i et stort _____.

Skipsrederen hadde _____ mage med _____ av gull.

"Jeg lurer på om jeg kan hyre på som _____?"

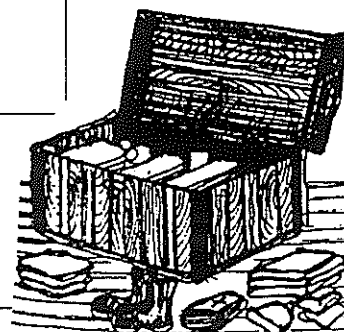
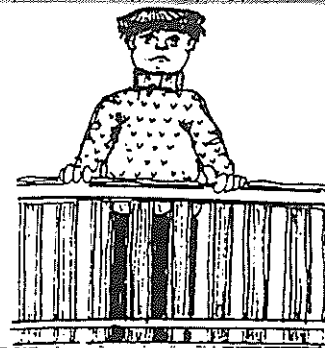
"Ja, vi trenger en førstereisgutt."

Det var en _____ dag for Marton.

konfirmert	døra	stor	Hva vil du?
Vær så god	kontor	klokke-kjede	hyre kontorister
lykkelig	sjøs	skipsrederen	skrev spent
førstereis-gutt			

Marton drar til sjøs

Tegn skipet som blir tjærebredd her:

Hvorfor vippet de skipene over på siden?

Hva måtte de ha med om bord? _____

Hva hadde mannskapene med seg om bord?

Hva hadde Marton oppi kisten sin?

Hvorfor hadde Marton en klump i halsen?
